

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL
ANY V, NÚM. LXXXIX, JUNY I, MCMXIX

Número solt, 40 cèntims

SUMARI

La Castedat, Virtud cívica, per R. RUCABADO.—Restauració de valors, per FERRAN SOLDEVILA.—Reflexions de política social, per M. REVENTÓS.—Moralitats i pretextos, per J. M. LÓPEZ-PICÓ.—La Música interior, per MARIÁ MANENT.—Autonomia universitària, per JOAN ALSINA I MELIS.—Unes notes sobre el dret de sindicació obrera, per JOSEP M. PI SUÑER.—Els llibres, per J. LL.—Arts plàstiques, per J. F. R.—Les Revistes, per J. V. F.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 · BAIXOS
BARCELONA

SUMARI DEL NUM. LXXXVIII

L'art d'en Joaquim Torres Garcia, per R. RUCABADO.—Moralitats i pretextos, per F. M. LÓPEZ-PICÓ.—Per l'amic memorable, per GUERAU DE LIOST.—«Vell» i «Jove», de Carl Spitteler, trad. de J. C. V.—Les dones i la Ciutat.—Poesia Catalana: *L'estació*, per MIQUEL FORTEZA PINYA.—Diàlegs crítics: IV, per J. FARRAN I MAYORAL.—Lletres: Els llibres, per J. LL.—Arts plàstiques, per J. F. R.—Les Revistes, per J. V. F.—Una pàgina de la «Catalunya Pintoresca», dibuix de XAVIER NOGUÉS. Text de FRANCESC PUJOLS.

PUBLICACIONS DE "LA REVISTA"

Administració: Corts Catalanes, 613 baixos, Barcelona

LLIBRES APAREGUTS:

RAMÓN RUCABADO
<i>Els editors i la llibertat de l'art</i>	E. DURAN REYNALS
<i>Quatre Històries</i>
JOSEP ARAGAY
<i>La pintura catalana contemporània. La seva herència i el seu llegat</i>	JOSEP M. DE SEGARRA
<i>Cançons d'Abril y de Novembre</i>
CLEMENTINA ARDERIU
<i>Cançons i elegies</i>	FERRAN SOLDEVILA
<i>Exili</i>
JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ
<i>L'infantament meravellós de Schahrazada</i>	E. PRAT DE LA RIBA
<i>Per la llengua catalana</i>
MIQUEL POAL AREGALL
<i>Mots plaents i desplaents</i>	CARLES RIBA
<i>Càntic dels Càntics i Llibre de Rut</i>
ANTONI ROVIRA I VIRGILI
<i>El Nacionalisme</i>	MARIA A. SALVÀ
<i>Les Geòrgiques Cristianes de Francis Jammes</i>
JOAQUIM FOLCH I TORRES
<i>Meditacions sobre l'arquitectura</i>	JOSEP LLEONART
<i>Poesies de Richard Dehmel</i>
M. MORERA I GALICIA
<i>Venus i Adonis</i>	JOSEP CARNER
<i>Les planetes del Vedum</i>
JOAN SACS
<i>La moderna pintura francesa fins al cubisme</i>	ALEXANDRE PLANA
<i>Contrabaedeker</i>
ALEXANDRE PLANA i altres
<i>L'obra d'Isidre Nonell</i>	JOSEP M. TALLADA
<i>Les doctrines de P. J. Proudhon</i>
MIQUEL FERRA
<i>Cançó d'ahir</i>	GUERAU DE LIOST
<i>La ciutat d'Ivori</i>
LL. NICOLAU D'OLWER
<i>Literatura catalana, Perspectiva general</i>	JOAN ALCOVER
<i>Poemes bíblics</i>
ENRIC JARDÍ
<i>Les doctrines de Georges Sorel</i>	FREDERIC CLASCAR
<i>Estudi sobre la filosofia a Catalunya en el segle XVIII</i>
J. M. LÓPEZ-PICÓ
<i>Moralitats i Pretextos</i>	JOSEP ARAGAY
<i>Itàlia</i>
J. FARRAN I MAYORAL
<i>La renovació del Teatre</i>	MERCÈ VILA
<i>Les Hores</i>

JOSEP ARAGAY

Itàlia

Publicació de LA REVISTA, vol. 25

Preu: Ptes. 3

MERCÈ VILA

Les Hores

Publicació de LA REVISTA, vol. 26

Preu: Ptes. 2'50

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY V — NÚM. LXXXIX — JUNY I — 1919

La Castedat, Virtud cívica

Un llibre arribat aquests dies a Barcelona, «Le problème de la Chasteté Masculine au point de vue scientifique», del doctor Frank Escande, de Marsella (1), aporta una empena més a la gran tasca de restaurar el valor social de la contenció. És la obra d'un jove, que fa gala de la seva juvenesa. Fa revisió implacable dels prejudicis medicals contra la castedat, que no son mss que prejudicis *personals*, complicitats implícites. Declarant que el metge no ha de predicar, sino de dir si la continencia es o no possible des dels punts de vista fisiològic, higiènic, i patològic, pronuncia valerosament la possibilitat en el tres terrenys, i més valerosament encara diu que sols mitjançant condicions morals, espirituals, religioses, pot aquesta possibilitat tenir valor pràctic.

Escriu, en el pròleg, el doctor J. E. Abelous, professor a Tolosa, jutge en el tribunal on la tesi que aquest llibre conté fou presentada, que temia per sa lectura pública «rialles iròniques acullidores de les declaracions tan franques i coratjoses del candidat. No va passar res, i l'atenció de l'auditori va ésser sempre respectuosa i sostinguda.» És que hi ha una forta diferència entre els joves d'avui i els de fa vint i cinc anys—segueix dient el catedràtic. Llavors ésser cast era mal vist i no feia home. No diré—afegeig—que ells, els nostres joves siguin tots ascetes i que no cedeixin a les temptacions, però al menys no s'en glorién. La generació actual és més equilibrada, no presenta aquella barreja de

baixesa i d'idealisme que caracterizà la nostra. «M'han dit que molts dels joves estudiants són sobris, són casts. En tot cas, jo puc dir que els problemes religiosos i morals els preocupen més que als seus germans grans. Per sobre de tot, son patriotes...»

Cert, no es pas entre els joves, ni a França ni aquí, on la castedat troba més detractors i burletes. Són principalment els guetos de les penyes d'Ateneu, els solters prehistòrics, els vells burgesos amb sos fills, vells de naixença, i sos assimilables els pervinguts: tot això es lo que sosté i fa triomfar la indiferència pública per les víctimes de la no castedat de les costums, i l'explotació egoïsta del sexe.

Són el vell expert, el pare complis, el *vieux marcheur* que fa de governador o de policia, el propietari que treu bon lloguer de les empreses prostibularies, el botiguer que hi té una bona clientela, els mantenedors del culte disbauxat. Son tota la gent que viu dels interessos creats per las indústries combinades de l'afrodissíac: editors, empressaris capitalistes, vividors directes i indirectes de la impuritat.

De tots els greuges contra el lliberalisme, aquest es el principal: l'haver fet triomfar, ço que és ben pitjor que la explotació de l'home, la explotació de la dona, derrotant publicament—víctima perseguida i befada—la castedat. Per un costat s'ha desfet la família obrera, per altre costat s'ha fomentat la prostitució en la classe: dos fets certament concomitants. L'indiferentisme per la sort agena, culpa de las generacions antecessores nostres, vet-aquí ço que ha inspirat la teoria

(1) J. B. Bailliére. París, 1919.—2.ª edició.

de la llibertat de l'art, la pràctica de la llibertat de les costums. Ja fa algú temps que en parlem de «Socialisme i d'individualisme en el problema de la moral pública».

Entenem, no obstant, que aquest socialisme es *el nostre*: interès pel pròxim, oposat a liberalisme: desinterès pel pròxim. És interès *total* pel pròxim, no l'interès a mitges dels comunistes, per exemple. No és l'interès fragmentari que triomfa a Rússia, allà d'on llegim que, en mig de l'empobriment general, les úniques pells sumptuoses que abriguen espatllas femenines son les que rumbegen les amistançades dels alts funcionaris bolxeviquis.

Interès pel pròxim, interès per la dona, interès per nosaltres mateixos. Tots tres camins porten a la restauració de la castedat, predicant-la qui la senti, especialment els joves, i no imposant-la, però sí recomanant-la, des de la esfera mateixa de l'Estat, seguint el primer pas donat per En Prat de la Riba, que en el preàmbul de l'Institut d'Educació Nacional, al posar la primera pedra de la moral estatista catalana, proclamava de fet el valor cívic de la castedat, superant així aquells restes de vell liberalisme segons els quals l'Estat no ha de tenir criteri religiós ni moral.

Interès, especialment, de la dona. Diu el doctor Escandé que segons autors seriosos la proporció dels homes que arriben verges al matrimoni, es en els països anglo-saxons, de 20 a 30 per cent tant sols. Als països llatins el percentatge es encara menor.

Això és terrible. Aquest desequilibri de les condicions morals entre la dona i l'home al fundar família és el pitjor de tots els de la època present, el de més fatals conseqüències. Per què el feminisme, al vindicar la igual consideració social dels sexes, i una de quals branques s'ha perdut en el demanar la igualtat en la disbauxa—es a dir, la prostitució universal—, per què no actua en el sentit contrari, d'exigir a l'home la igualtat de condicions psicològiques i fisiològiques que la dona aporta a l'unió: d'exigir la virginitat masculina?

Es la obra i la tasca dels joves, aquesta. Verament, la castedat, predicada per vells poc valer tindria. Es obra precisament *civil*, es a dir, *seglar, làica*, com a la predicació clerical, li manca el valor mondà que és una de les eficàcies d'aquest apostolat.

Interès, per sobre de tot, en primer terme, d'un hom mateix: es a dir, no del pròxim, sinó propi. La virginitat intel·lectual, la virginitat moral, els grans valors que s'han de salvar, preservant-nos de la corrupció de les idees.

Aquesta confusió d'idees que havia creat de la castedat la opinió de cosa impossible o la opinió de pràctica purament fisiològica. Dues opinions que el doctor Escandé tira per terra, demostrant una vegada més, mellor dit restaurant, dues antigues eternes veritats: primera, que la continència és cosa científicament *possible*; segona, que practicament no es pot realitzar sense condicions morals i espirituals.

R. RUCABADO

Restauració de valors

El regirament que en alguns anys ha sofert la orientació dels estudis històrics relatius a les nacions ibèriques, és per desesperar o emmengar el cor de qualsevulla espanyol. Els historiadors pretèrits, sobretot, sentirien una immensa decepció en contemplar tan fàcilment enrunada aquella obra portentosa, que amb tant d'afanys i de bona fe havien anat bastint. Aquella obra tenia una doble finalitat, exaltar Castella i esblaimar Catalunya. I un doble procediment: convertir la gran Corona catalano-aragonesa en una *Coronilla de Aragón*, i substituir, sense mercè, el nom de Catalunya i de català pel nom d'Aragó i d'aragonès.

Les flors més refinades, obtingudes amb aquest procediment. eren les destinades a la difusió de llur perfum. Aquell qui l'aspirava n'havia de romandre per sempre més embria-

gat. Eren els llibres destinats a l'ensenyament i aquelles mapes de la Península aureolats d'un bé de Deu de testes sobiranes, entre les quals hom distingia les de monarques tan excel·sos com Silo i Mauregato, però on hom no veia, per fortuna, cap testa de *Conqueridor* o de *Cerimoniós*.

Aquesta magnànima obra era secundada, val a dir-ho, per més d'un historiador estranger I així homes com Lecoy de la Marche, que havien passat tota llur vida d'estudi tractant qüestions directament relacionades amb la nostra història, podien parlar impunement de Girona, la *vieille ville aragonaise*, o del *bon chroniqueur aragonais* en Ramon Mun-taner, el catalaníssim.

Avui això és gairebé impossible. A casa nostra, l'obra de restauració ha anat donant imponderables resultats, i belles pintures

murals catalanes han estat descobertes sota les capes de blanc d'Espanya. I a l'estranger, ja no autors isolats, però escoles històriques senceres, s'orienten amb veritat i amb justícia; apareixent dintre d'elles obres d'una tan expressiva saó com *Die äussere Politik Alfonsos III von Aragonen* (Berlin und Leipzig, 1911-12) del malhaurat Ludwig Klüpfel, o, en un pla més vast, *The Rise of the Spanish Empire* (New-York, 1918) del professor de la Universitat de Harvard, Roger Bigelow Merriman, llibre que estimula aquests comentaris.

L'obra de l'il·lustre professor nortamericà és en aquest sentit—i en altres—gairebé definitiva. Un esperit de justa vindicació, d'elevadora simpatia el mou, i de les seves mans ix la Catalunya pretèrita amb tota la seva colpidora dignitat i amb tota la seva expansiva puixança. No és aquí lloc per a esbrinar d'una a unatotes les excel·lències d'aquesta obra i alguna petita deficiència que gosariem trobar-hi. En altre lloc més a posta ho farem com se pertany: Però ens és grat, per cloure aquesta nota, traduir com a mostra el següent paragraf intitulat *Catalans and Aragonese contrasted*:

«Cosmopolitisme, empresa i avidesa de lucre, en l'exterior; incansable energia, patriotisme i amor a la llibertat, dins llur país, eren les qualitats que tots aquests desenrot-

llaments fomentavenen els Catalans. Eren, així mateix, naturalment portats a celebrar llurs glorioses gestes, en majestuosa prosa i en vers joiós, en llur nativa llengua catalana. Les cròniques dels reis de la Casa de Barcelona ocupen un lloc entre les millors narracions històriques de les darreries de l'Edat Mitjana. Els trovadors de Provença trobaren la més calorosa de les acollides en les ciutats catalanes, especialment a Barcelona i Tortosa; i per molt de temps l'autor del més formós poema de l'any era guardonat amb un premi magnífic, «per manifestar al món la superioritat que Deu i la natura han assignat al geni sobre la vulgaritat». I la flexibilitat, la capacitat de progrés, l'audàcia dels Catalans són més remarcables quan es contrasten amb l'ombrívol conservadurisme i la toçuda obstinació dels aragonesos. Poques vegades ha fornit la història un contrast més colpidor que el produït per la unió d'aquests dos reialmes sota un sol llinatge. No tenen literalment res de comú, llevat de llur passió per la llibertat; i encara aquesta la manifestaven de maneres totalment diferents. En llenguatge, en aspecte, en interessos i en ideals van restar absolutament divergents—altre dels innumerables exemples de com és indesarrelable el separatisme espanyol.»

FERRAN SOLDEVILA

Reflexions de política social

Si jo fos home tal que sa veu i consell arribessin als homes que dirigeixen la comunitat nacional catalana, heusaquí ço que els hi diria:

Sembla que hom no parla ja d'aquella conferència del treball que abans de la vaga ens complavia de pensar-hi teòricament i que durant la vaga ens semblà absolutament necessària. Al dur silenci que la censura exercida *manu militari* imposava, succeirà l'agitació política d'un període electoral curt amb dues apel·lacions al sufragi. En passar de l'un a l'altre extrem, del no poder dir res a ningú a la necessitat de parlar a tothom, es fàcil que naufragui la projectada conferència, i a poc que la gent sigui apassionada per les incidències de la lluita electoral, oblidarem bonament, als menys per uns quants mesos, el sindicalisme paorós. No havent-hi ja mal agut, dolor, no calen metgies, i aquest parlament del treball que un hora hi haviem

cregut i confiat, que en propugnàvem la solució, serà d'arames projecte và, abandonat.

Sense ombra de paradoxa, afirmo que tal solució és la millor, i que es confirma en ella la dita que hom atribueix a Bonaparte: les coses se resolen elles mateixes. I ara raonaré aquesta afirmació.

Hi ha una desconfiança constant de l'obrer vers el seu dirigent, que te raons d'ésser perfectament lògiques. L'home que no és d'extracció proletària podrà tot el més tenir l'esforçada comprensió, no mai el sentiment natural, de les demandes obreres. Adhuc suposant en ell dominant l'idea de la justícia, no coincidirà prou exactament amb l'obrer: tindran de comú la part negativa, la desmembració, crítica del dret burgés, de la concepció econòmica burgesa. Però el que l'un ha guanyat per la força del raonament, l'altre ho respira a tot-hora sense haver-ho reduït a esquema lògic. L'un te ciència i l'altre consciència de la injustícia social, i en conseqüència l'un

es portat a pensar remeis, l'altre a aplicar-los; l'un critica les fórmules mateixes que ha trobat per a resoldre el divorci de les classes, i l'altre posa fe successivament en totes les fórmules malgrat els fracassos; i en general a l'hora de la revolució l'un cau de la banda on la seva educació, els seus lligams sentimentals, l'inclinen; l'altre fa la revolució, talment que sovint la primera víctima n'és el mateix ideòleg que la posà en marxa. Hi ha —també— l'home inhumà, l'home-cervell, l'home tot lògica que porta fins a la fi, i per tots els mitjans la tasca revolucionària, però aquest es rar. L'advocat provincià convertit en Robespierre o el jove estudiant de ciències mèdiques que arriba a ser Lenin. Veritables excepcions, veritables utopies.

Si així esdevé pel revolucionari-burgès, no es menor la desconfiança popular vers el revolucionari que ha sortit del sí de la massa. Un agitador, o be fracassa, o pel mer fet de son èxit, si ha sabut reclutar, organitzar, encaminar, i distribuir forces, deixa d'ésser proletari, deixa de formar classe amb els que mena, i suposant en ell la més exquisida honorabilitat, se converteix en buròcrata al servei de la força obrera, és a dir, la vida agafa un aire de burgesia, es emancipat de les angúnies, dels accidents, de l'especialíssim encuny que dona el treball mecànic.

L'actitud obrera és doncs lògica. Desconfien de l'intel·lectual, no per ésser intel·lectual sinó per ésser burgès. Desconfien del polític, àdhuc del seu polític. Sembla que la darrera vaga, que la represa de vaga general fou en certa mida això: una declaració de rezel, una manifestació de desconfiança contra dels qui per haver dirigit la vaga de la Canadença i haverla dirigida amb acert venien a formar dins el sindicalisme, una jerarquia. M'han contat, i l'anècdota es versemblable, que algún sindicat tenia per advocat-consell un polític caracteritzadament esquerrà, i que la simpatia i immillorables intencions que dit polític tenia per a intervenir en la direcció del sindicat no pogué amargarles. Llavors, els obrers li van fer entendre amb tot respecte i tota energia, que era precís limitar-se a aconsellar-los en els processos davant el tribunal industrial.

Havent-hi en el dit rezel i apartament constant dels sindicats una clara raó suficient, és, a mon entendre, d'una palesa evidència que la força positiva dels nuclis obrers no haurien acudit a la conferència. Si tots els polítics, pel fet d'ésser tals, són uns especuladors, uns captadors d'energia obrera per a fins peculiars, que no interessin al proletari, contem quin ha d'ésser el rezel que inspirin uns polítics que boi essent nacionalistes, ço

és, militants d'una aspiració que vol englobar a tots els catalans, son essencialment burgesos com palesa la seva història de sempre, i la seva actuació darrera, que no ja un revolucionari, sino un lliberal, ha de trobar excessivament inclinada a dreta. Corria fa dies un mot sumament descriptiu; i era la dita que a la conferència que anunciava la Mancomunitat no hi aniria mes sindicat que'l sindicat de l'agulla. Acàs, els centres catalanistes de barriada aportarien algun contingent obrer, però el que ells demanessin o acceptessin àdhuc amb llealtat i bona fe, seria una cosa tant vana i estèril com els resultats que l'acció social catòlica a la nostra terra ha produït. A Alemanya els sindicats catòlics admetien la vaga, i l'intel·ligència amb sindicats rojos (al menys els sindicats de la tendència de Colònia), i procuraven aventatges al seu obrer. No tot eren jocs de dominó, orfeons i cinema els diumenges, en un local que si a mà ve els mateixos socis cremarien arribant la setmana tràgica. Una conferència que's convoca per a solventar-nos el problema paorós del sindicalisme, i que fracassa per ausència de sindicalistes fóra pel nacionalisme català un cop massa fort; millor és no posar-lo a prova, perquè mostrarien als anticatalanistes la possibilitat de provocar divorci i escissió de la comunitat catalana.

Jo deplorava no fa gaires dies que els obrers fossin reacis a un comerç amb els intel·lectuals, que sentim noble curiositat per la majoria dels llurs problemes, que són—especialment si's dirigien a la joventut universitària, no presa encara en les aspreses i fretures de la lluita pel pa,—tant capaços d'entusiasme, i amics de la justícia, com qualsevol home, i d'on han de sortir en definitiva els seus redemptors. Mon interlocutor, home de comprensió molt aguda, me feia veure l'erró. Hi ha—me deia—una sabiduria fonda, millor dit un instint vital en l'actitud obrera que rebutja els joves intel·lectuals. Ara els obrers, que són una gran massa, se disgreguen fàcilment; no tenen encara mestria de la propria força, ni certesa de son camí. Deixem que s'enforteixin en les asperitats i sofriments. Recordem els dies, tant semblants als nostres, en que Lasalle i Bismarck, apuntaven en el camp de la política tudesca. Com ara hi havia un problema nacional, un problema de donar un estat a la pàtria, qual problema s'havia precedit de moviments ideològics, literaris, filològics, de restauracions culturals, d'històries, enyoraments i fretures esperançades del pervindre. I al costat una aspiració social nova, un moviment dels treballadors que boi arrocegant reivindicacions polítiques i democràtiques, ja

tenia tot un altre sò pel contingut econòmic, ja era clarament colectivista. Lasalle volia agermanar les dues correnties: generós i entusiasta, el crític d'Heràclit, el sistematitzador dels «Drets adquirits», organitzava un partit social, però alemany. No fos la seva mort novel·lesca, hom pot creure hauria triomfat; mes... ¿i llavors? Llavors hauriem trobat un partit fortament lliberal amb programa socialista limitat, es a dir, el socialisme arribant massa d'hora al poder, hauria perduda l'eficàcia, s'hauria dissolt. En lloc de Lasalle fou Bismarck qui feia l'unitat alemanya, en lloc del triomf, els socialistes tingueren lleis de persecució i l'aspre política del decenni 70-80. El socialisme s'arrelà pregon de tan combatut. I ara anys més tard, quan les idees centrals del socialisme havien florit i granat, tant que sovint ne veiem parcials realitzacions, el programa de Lasalle arriba a realització perquè avui el collectivisme és garantia de l'unitat nacional, de la perduració de l'Estat alemany, en mig del cataclisme.

Crec que no era mal vist el que deia mon interlocutor. Caldria, segons això, que els nostres polítics, deixant als obrers que cerquin amb son instint infal·lible son camí, i que aprenguin a còpia d'ençepagades a crearse

una forta organització, se cenyissin estrictament al problema nacional, que portat a totes les conciències dominaria temporalment a l'obrer. Ara, que no cal tampoc fer pendre part en la lluita social al catalanisme com a partit, perquè llavors... Mentrestant, seria bo que els homes de professió intel·lectual s'acostessin als obrers, però humilment, anònimament. Si a mà ve, per dals-hi notícia de com és fet el canal de Panamà, o explicar-los la vida de Abraham Lincoln. Fe'ls-hi petits serveis i informar-nos de ses aspiracions, la tasca, en fi, de la Fabian Society.

* * *

I si després d'escoltar tot ço que he escrit, els polítics directors de les cabdals institucions catalanes deien: I doncs no convoquem la conferència? Jo respondria: Veurà! Un desdir-se es sempre lleig. Convoquin una conferència de patrons, i ells sols, que vegin què són capaços de fer per a suavitzar els conflictes del treball, apart de l'armar-se en sometent a l'hora de la vaga i absoldre, del jurat estant, als autors del crims socials.

M. REVENTÓS

Moralitats i pretextos

Som un poble sense monuments.

Però no ens manquen les esqueles mortuòries de les nostres fulles diàries que ens recorden l'aniversari dels nostres grans homes morts.

I si per atzar els diaris no es publiquen, perdem la memòria.

* * *

El chor d'aduladors, volia anticipar la glòria de l'artista.

I ell cada vespre, en fer examen del dia, tot sol abans d'adormir-se, pensava:

—¿Quan mereixeré la companyia viril d'una veu que em pugui dir:—*Això que has fet, no és cap cosa de l'altre mon?*

* * *

Ens inviten a acceptar el *veredicte de l'història* tots aquells firmants de tal manifest, ex ministres, ex senadors, ex alcaldes, etz., que es creuen que l'història és un llibre molt ben enquadrnat en el qual les il·lustracions són llurs retrats.

* * *

Reparem l'habilitat dels polítics que saben convertir les discussions ideològiques en lentes minucies ortogràfiques o prosòdiques de pica-raons desenfeinat.

* * *

Llegim trenta pàgines eloqüents que ens volen allisonar de la decadència de la poesia moderna.

I a l'atzar recordem, per exemple, aquest poemeta quotidià de P. A. Birot que ens venja de les trenta pàgines:

La via ferrada travessa el carrer damunt d'un pont. Quan el tren passa, té por.

* * *

Campanya electoral:

Ni les possibilitats d'un home, ni la capacitat d'un partit, ni la benestrugança d'un estament:

La política de tot un poble ens interessa.

I aquell que ens en confirmi la possessió d'una manera segura i tranquil·la, podrà dir-se el candidat nostre.

* *

Molts, confonen el principi d'autoritat amb la palmeta del *Mestre Tites*.

* *

Els crítics.

Davant d'un primer llibre, d'una primera exposició, d'una primera entrena, diran:

—Promet.

Davant d'un segon llibre, d'una segona exposició, d'una segona estrena, diran:

—Ja ho dèiem.

Davant d'un tercer llibre i davant de tota continuïtat artística, diran:

—Esperàvem molt més..

I desseguida començaran el mateix joc amb altres autors novells.

* *

Un senyor molt de sa casa comprà una torreta per a viure més prop de la natura.

I com que els pams de terra van molt cars, el bon senyor estalvià l'esplai del jardí i la companyia dels arbres.

Però adquirí un fonògraf, que també li feia companyia i li era esplai.

J. M. LÒPEZ-PICÓ

La música interior

Cal insistir sobre una de les més justes observacions que hom hagi fet en parlar de l'obra d'En Folguera. Era Jordi March que la escrivia, amb oïda atenta i bella exactitud, en definir la música interior que fan els poemes, sobre tot els darrers poemes del líric que la mort se'ns enduia. Aquesta és una de les qualitats més originals, més essencials d'aquella poesia pura i recatada, que defugia el tracte i la satisfacció del sentit i cercava només la confiança directa en el parlar de les ànimes, amb la música inefable de les paraules que van de l'esperit a l'esperit. El seu vers no afalaga l'oïda física perquè sona directament a l'oïda de l'esperit.

Cal fixar-s'hi de cor en aquesta rara música que no ha assolida amb igual plenitud cap més poeta nostre. Cal furgar novament el secret d'aquella melodia filla del neguit, purificada en les flames diverses del turment i del silenci, donant un so tan pur que ens fa oblidar les paraules i esborra tot pensament d'anàlisi sobre la virtut musical de cadascuna i del llur enllaç. Escoltem embadalits aquella manera de silenci que és el seu cant, amb un encís tan distint de la pètria construcció de la paraula, com de la rotunditat satisfeta de la música plena i sensual, com de la graciosa i alada llibertat dels mots que juguen amb ells mateixos i es complauen només en el seu joc. No res d'això. És l'esperit que canta. Sembla que els mots siguin només el seu ressò, fent «una cançó molt pàl·lida» que s'esvaeix tot seguit. És l'esperit que canta «not to the sensual ear, but, more endeared» i les paraules «sonen immaterialment: és a dir, sonen com

les paraules de nosaltres mateixos amb el nostre cor».

Sota una norma de llibertat, sota una norma de fèrria disciplina formal, és la mateixa música. Tan lluny d'aquella música que es satisfà d'ella mateixa com una dama davant el mirall! Tan lluny d'aquelles sorpreses de ritme a través de les quals sembla que el poeta ens esguardi per espiar l'efecte que ens han fet, resplendint en un somriure joïós de malabarista!

Quan En Joaquim Folguera, seguint la seva llei, cantava en poemes tan vius, tan expressius, tan exactes de moviment com *Les Quatre Imatges del Temps* o *El Vent* o *El Llover*, com ens sembla distint d'aquella altra mena de música d'alguns poemes de *La Maison d'Exil*, per exemple, on llibertat i imitació rítmica s'entrelliguen satisfets i s'arreen amb una intenció *tan pensada* i embadalida, que totseguit ens recorda el desig que hi ha en l'autor de crear una música lliure, de pendre una actitud incurosa i un xic lassa. Aquí no: el turment produeix l'espíritual melodia que omple tota parcel·la de la nostra atenció i fa esborradís l'anàlisi de procediments, de trampes i maneres.

En els poemes d'En Folguera les belles llibertats, les sorpreses rítmiques, els encerts d'ajustat dinamisme ens són oferts com una púdica i natural irradiació de la música interna. Si alguna nota exquisida, si algun puríssim acord hi copsa l'oïda sensual, com els fragments d'una llunyana melodia que un vent desigual li portés, són una mercè insospitada que ix enfora, mentre l'esperit recull tot el concert.

Ja en *Poemes de Neguit*, on la puresa de contorn, la imatgeria i l'expressió treballada donaven un cert aire shakespirià als sonets perfectes i on una fina elegància culminava en aquella ègloga de la donzella Clyris, amb moments tan anglesos, hom observava el començ d'aquesta música pura, que esdevé plena i normal en totes les pàgines de *El Poema Espars*. Les taronges al port, la dona amb flors que perfuma la Rambla, les joioses hores de sol, l'humilitat nadalenca, tenen una dolçor de testa infantil i de mirada infantil molt blava i ens passen a l'esperit amb una música molt bella, i cenyida, però encara no tan interior.

Més enllà, el neguit, el clam penitent i el gemec del cor sagnant de l'humana feblesa se'ns donen amb una ardència indefallent, però els mots no hi són distribuïts encara amb molta avarícia, ni la pintura no és tan avara del color ni la música tan gelosa del so de cada paraula. En *El Poema Espars* l'estalvi aturmentat, la poda heròica fan que

«els mots violentats per l'expressió siguin com espremuts cruelment», perquè brolli en l'esperit la música més pura potser que hagi brollat en la lírica catalana, al costat de la que ressona subtilment en les belles fonts, en les flors electes i els discrets arbustes dins el pulcre verger de Clementina Arderiu.

Convé parlar del to i de la música de *El Poema Espars* amb un gran respecte. Es una veu única i molt pura en la nostra lírica d'avui. Es un alt exemple de pudor i un essencial guiatge per evitar l'enlluernant policromia buida, la massa satisfeta sonoritat verbal, la presumida llibertat que es complau d'ella mateixa en fàcils joguines i oblida la substància poètica i l'esperit.

Calia insistir sobre un aspecte tan essencial en la personalitat lírica de l'estimat absent. Amb aquesta repetició, amb aquesta insistència al marge, he volgut només fer remarcar l'exacta observació de Jordi March en la seva exemplar necrologia.

MARIÀ MANENT

Autonomia universitària

Les qüestions de cultura sempre són actuals; per aquest motiu, malgrat els dies passats i malgrat la vital importància dels conflictes socials no ens semblen inoportunes algunes consideracions sobre la conferència pronunciada per el doctor don August Pi i Suñer, Professor de la Facultat de Medicina i Diputat a Corts per Figueres, sobre la autonomia universitària.

¿Per quina raó aquesta conferència no ha tingut més ressonància i no ha suscitat abundants comentaris en els diaris i revistes catalanes? No arribem a explicar'ns-ho de manera satisfactòria; precisament fou dita en moments de gran efervescència autonomista, i la qualitat de l'orador, persona d'alt

prestigi en els centres científics aquí, a Madrid i fora d'Espanya, i el portar en aquella càtedra la veu d'un agrupament de Professors molt distanciat en llurs opinions polítiques, circumstàncies són que donaven al discurs interès excepcional. No compremem tal anomalia; després d'haver terminat l'orador sentírem aquella nit veus discrepans de les opinions expressades i discussions vives no sols sobre la tesi defensada per el doctor Pi i Suñer, sinó també sobre el parer, exposat amb valentia, que a ell li mereix el conjunt de l'obra cultural catalana. ¿Serà tal volta que aquí es judica l'Universitat com una institució sobrepassada, que ja ha complert sos fins i que, per tant, ha de desaparèixer?

Recordem que LA REVISTA acull amb respecte, sense fer-se'n doctrina, la llibertat d'opinió de tots els seus col·laboradors

No ens ho sembla; a tot arreu l'Universitat se revela instrument insubstituïble i la tendència dels grans valors intel·lectuals a reunir-se en un conjunt orgànic, impulsor i definidor de la cultura, desplega tanta força que fins en un país com el nostre es fa evident; l'Universitat espanyola, de la qual s'ha dit que apenes és una ombra, inclou una minoria formada per lo més selecte, casi sense excepció, de l'espiritualitat de la nació. I convé remarcar que no es pot atribuir a altres raons, a les econòmiques per exemple, la presència a l'Universitat de la major part dels grans homes espanyols, car la mesquinesa de les consignacions es evident.

Des de fa molt de temps aquesta minoria pugna per infiltrar a l'Universitat un contingut ideal. En formes diferents, sobretot per medi de l'acció personal a la càtedra, han procurat els noconformistes la dignificació de l'Universitat; per citar un exemple, que a Barcelona per fortuna no és únic, volem recordar la càtedra de Dret penal aon el doctor Cuello Calon desenrotlla una sòlida obra de formació científica i el Laboratori de Fisiologia del qual han sortit i surten investigadors provistos d'una tècnica perfecta i de la crítica subtil i severa que caracteritzen a llur mestre! La mateixa *Junta d'Ampliació d'estudis* que l'ignorància o la passió volen presentar en conflicte irreductible amb l'Universitat, respon a la fonda inquietut dels Professors conscients, a l'inperiosa necessitat per ells sentida de transformar aquest organisme, fou fundada per Professors, està constituïda per una majoria de Professors i ha donat i dona a l'ensenyança molts membres intel·ligents i actius

La renovació de l'Universitat, si ha d'ésser fecunda, ha d'estar inspirada i executada d'un manera preponderant, absoluta diríem, per els homes de ciència, mai per elements polítics; vetaquí un principi sobre el qual no es pot transigir a nostre entendre, més aprop de l'entranya del problema que la mateixa llengua. Les classes cultes catalanes pateixen d'una hipertròfia política, malaltia netament espanyola, que no ha conseguit minvar la reculada de la política durant els anys de guerra enfront de la capacitat tècnica i de tal invasió

no s'en salven ni les coses més respectables, les coses de l'esperit. ¿No es vol articular l'Universitat a l'engranatge social col·locant-la a l'alt lloc que li correspon? ¿Com, doncs, ha d'assolir la plenitud de la seva eficàcia si l'organitzen les persones que recorren a compensacions, i petites habilitats com procediment habitual? Ben segur que no'ens allunyarem de la realitat atribuïnt a la causa indicada la vida lànguïda de les institucions a què aludí el doctor Pi i Suñer i llur pobre rendiment científic

Curiosa particularitat! S'insinua de vegades entre certs intel·lectuals catalans una profunda antipatia envers els tècnics. Serà tal volta residu de l'ingenuïtat flouresca, seran altres els motius, pero el cert és que molts obliden que la ciència es ciència (usem la paraula en l'accepció amplíssima, no en l'esquifida de ciència positiva) en quant significa preparació fadigosa, exercici llarg, mètode, tècnica. Imaginen un cenacle de literats o una reunió heteròclita de polítics apta per a preparar i implantar un estatut universitari, ço és, per crear un ambient propici a l'eflorescència de la vida espiritual; imaginen que únicament així s'infundirà a l'Universitat sava catalana i no comprenen que cap circumstància externa ni l'expressió l'idiomàtica sisquera basten per imprimir a la ciència les característiques especials que fan que parlem amb tota propietat d'una ciència italiana, d'una ciència francesa o una ciència alemanya. Hi haurà ciència, cultura catalanes, si el temperament català té prou potencialitat per produir quelcom original i es prepara a la joventut amb una sòlida, imparcial i austera formació, amb bons mestres, bons laboratoris, biblioteques, viatges. Tot el que sia apartar-se de veritats tan òbvies porta a confondre's amb els que de qualsevol escola de senaduries en diuen Universitat, o amb aquells que al resoldre un problema d'erudició de barri se figuren que donen al pensament humà una forma tan definitiva com Kant amb la seva filosofia.

Els polítics no més sospesen i tenen en conte els interessos polítics. La seva ingerència a l'Universitat sol resultar fatal; Benedetto Croce se n'ha queixat amargament per lo que es refereix a Itàlia. Els polítics tal volta

mereixerien lloança si comptessin la modèstia entre llurs virtuts predilectes; sovint creguent de bona fe amb la transcendència de la coneguda frase anglesa sobre el poder del Parlament anglès, han volgut convertir en pedagogs a persones que per no posseir res ni un trist títol posseeixen, han volgut identificar tota mena de laboratoris i ciències experimentals i per medi d'un senzill nomenament fer d'un

bon històleg un psicòleg no menys bo o d'un jurista un historiador. La modèstia és una qualitat recomenable; els polítics han de procurar a l'Universitat els majors recursos econòmics, pero han de respectar la seva llibertat i independència i mai intervenir en sa organització ni en son funcionament.

JOAN ALSINA I MELIS

Unes notes sobre el dret de sindicació obrera

No tothom veu en el temps. Les generalitzacions, les idees condensatòries, requereixen un esperit cultivat. Qui va mirant tant sols el moment que passa, no dedueix la direcció de les corrents que duen als pobles i les societats pels camins de glòria o desventura. I a la vegada perd de vista la solidaritat humana, i les influències entre unes nacions i les altres.

Aquest tipus que no veu a través del temps, que sols s'adona del seu moment—despreciable per a la color que caracteritzarà anys després les pretèrites èpoques—ha parlat molt profusament durant el decurs dels darrers conflictes socials.

Tots l'hem trobat pel carrer; ens ha aturat un moment, i després d'aludir amb espant als aconteixements que anaven succeint-se, ens ha dit, ple d'esgarrifança i fretura, al veure que l'element obrer podia imposar-se:

—Aon, anirem a parar!—

Aquesta modalitat, molt abundosa per cert en nostre poble, correspon a un estat d'ànim poc cultivat. El món no s'atura. El constant fer i desfer de les institucions—assolint emprò un major perfeccionament gradual dintre la volta eterna de les coses—destrueix la visió quietista de la vida. Esgarrifar-se de pensar *on s'anirà a parar*, és oblidar-se de que el món fa sa via. Els aconteixements deixen enrera als immòbils de l'esperit, que pensen

que les transicions són coses molestes, perquè destrueixen la pau de que venia disfrutant-se. Succeeix amb ells lo que amb les lleis antiquades: quan aquestes no serveixen per a satisfer necessitats existents en el temps de sa promulgació, però transformades més tard, la corrent de la vida s'aparta del camí de les lleis, establint-se així un fet revolucionari—tota volta que surt del camí legal—fet que més tard una nova llei, més en equació amb les novelles necessitats, santificarà amb son ropatge formal.

Però el quietista lluita abans de passar pel canvi, i arriba inclús a negar lo que s'estimava legalment just.

...Hem passat per uns quants conflictes socials. La conclusió dels nostres elements d'ordre, ha sigut aquesta: *el sindicat de l'obrer es il·lícit*. Aquesta conclusió se correspon amb les idees del segle passat. No altra cosa se va fer al promulgar els Còdics penals d'Europa, després de la Revolució. Eren delictes el dret de vaga i el de sindicació. Seguint la tendència d'un molecular individualisme, allavors en favor, se concevia a l'obrer, dintre son taller, front a front de l'amo, isolats un i altre. Era l'època del règim del tu a tu forçat, segons frasse del prof. Marc Sauzet:

Però al crear-se la fàbrica, la força cega de les coses va poguer més que els Còdics. Perquè

els obrers, reunits en ella, no eren més que un sindicat *de fet*, creat pel propi patró, al reunir-los sota un mateix sostre.

I com entre ells hi havia una solidaritat per similituds—les mateixes necessitats, angúnies i interessos,—la seva acció col·lectiva començà a pesar fortament en la vida. Després d'una sèrie de tanteigs, va arribar-se a França, en 1864, i reconèixer el dret de vaga, però callant sobre el de sindicació. Però l'associació professional, malgrat tot, havia devingut un mena corrent d'actuació econòmica. La tolerància governamental fou reservada primer per a les associacions de patrons constituïdes, i s'estengué en el segon Imperi a les d'obriers, que, desenrollant-se sobre el model de les Trade Unions angleses, acabaren d'actuar baix la forma enganyadora de societats de socors mutuels, i devingueren, amb tota claretat, lo que eren en el fons. En 1884 se donava un ròpatge regular al dret sindical obrer. La associació de fet, s'elevava a la dignitat d'un texte legal.

Aquesta evolució fora de la llei, no és pas peculiar a França únicament: Anglaterra i Alemanya són exemples de pobles on la sindicació i la vaga, abans de vestir-se amb la pompa de la llei, havien estat fets practicats en la vida de les masses obreres. El legislador feia—segons diu Curet—*un dret d'un delicta generalitzat*.

Des d'aquell temps no s'havia pas contestat el dret de sindicar-se. Al contrari, prenia estat en totes les jerarquies, arribant inclús als graons del poder públic: els funcionaris discutien son dret a la vaga i sindicació. No era una discussió apassionada, de carrer; glatia en la serenitat dels gabinets d'estudis. Els juristes l'acceptaven en part. Barthélemy distingia entre funcionaris d'autoritat i funcionaris de gestió, i atribuïa als segons aqueixos drets. La corrent anà imposant-se, i si bé no s'arribà al reconeixement del dret de vaga, sí al de les *Associacions amicals de funcionaris*, que sots la vestimenta d'una simple protecció d'interessos, constitueixen en realitat rodatges de defensa contra el Poder públic quan aquest no escolta les demandes que se li fan.

¿Y a Espanya? Jurídicament, havia sigut acceptat el sindicat obrer en un Decret del

poder públic, i tots sabem que aitals associacions vivien en bona harmonia amb l'organisme director de la vida nacional. Avui sembla ilegal, de fet, la sindicació, però jo no se veure per quin text. La única font ordenadora dels Governos deu ésser avui dia la llei. L'Administració pública està supeditada al règim jurídic. Aquest és l'aspecte modern del govern: *obrar segons llei*. Ja no s'ordena per ser subjecte de dret públic, sinó per a complir amb lo estatut, en benefici de tots. És l'època del *govern-funció* i no del *govern-poder*, distinció que ha servir a Duguit per a traçar les noves bases del dret públic. I si la llei no ha prohibit la sindicació, ¿en nom de què se-la rebutja?

Però, no ha estat sols el poder qui l'ha vingut a col·locar fora de la legalitat. També s'ha notat un moviment social d'hostilitat envers ella. Ha semblat que en nostra classe alta i mitja hi havia una movilització general exagerada contra l'obrer. Hem oblidat que, voluntàriament, posem a l'obrer català fora del nostre cercle. No surt ell: el treiem nosaltres. ¿En nom de quina unanimitat —que trenquem—podrem parlar més tard?

I el que cregui que fent això mata el problema, que sàpiga veure a través del temps, i que recordi que no hi ha cap poble que visqui aïllat dels altres. Tot lo que fem ara a Espanya és contingent. Quan afora prengui solidificació l'estat—movible ara—del problema del treball i del capital, quan s'ossifiqui aquest moment mudable, nosaltres farem lo que hagin fet els altres. I ho farem tant si vam guanyar, com si vam perdre una lluita local que s'hagués entaulat abans. Contra la corrent evolutiva de les coses humanes, res hi poden les construccions d'un dia. El problema social entra per nous viarany, quin fi no pot predir-se. L'home que ens ha dit esgarrifat «¿aon anirem a parar?» està en camí de seguir esgarrifant-se.

¿Guanyar o perdre! ¿Qui guanya i qui perd? És possible que la gent tingui grans erros, si mira sols a dintre de casa. La gran fornall on tot això està decidint-se, no som precisament nosaltres.

Un nou estat social—quina enunciació general ompliria un llibre—s'ha iniciat al final de la guerra d'Europa. Se trasbalsen els punts

de vista rebuts comunment fins avui, i canvia per complet el concepte de *classes* tal com estaven organitzades. Ja no se podria dir, com s'ha dit en altres jorns, que la justícia consistia en tractar a cadascú segons sa casta, al braman com a braman i al pària com a pària.

Ni tampoc seria possible exclamar que «deu obeirse als superiors perquè son superiors», com deia Pascal amb l'ironia dolorosa del seu pessimisme.

JOSEP M. PI SUÑER

ELS LLIBRES

INICIS, Llibre de Versos de J. Vilar Jullà.—Impr. R. Duran i Alsina.

Aquest llibre és dels que no els judicariem per la qualitat, perquè si defecte hi ha, més aviat rau en un fet de manca d'ordre que d'altra cosa, i quan els elements encara cerquen la seva harmonia fóra massa matiner judicar l'obra com si ja fos. Havem dit cerquen la seva harmonia, i aquesta és una condició visible en l'obra d'En Vilar-Jullà que ens parla a favor seu enmig de la desigualtat; i no hi manca algun moment en què el seu esforç es veu gairebé assolit.

Hi ha dues coses: originalitat d'estil i misteri que de vegades reben vestit manllevat de la inexpertesa. Una cosa que no s'ha sapigut prou bé com dir-la pot fer al llegidor una primera impressió de novetat d'estil; també la immaturitat mental que no aconseguia seguir el fil d'un concepte pot arribar a estrafer el misteri. Algun moment hi ha d'aquestes dues gràcies de primicer en les poesies d'En Vilar; i altres moments, no tants, alguna frase massa estargida i freda. Pari ment el poeta, tocant a les gràcies condicionals que havem dit, que en l'obra de demà ja les hi retreuriem francament com a defectes, perquè cada temps té les seves gràcies. La Cultura és al literat com és al bon caixista el no deixar errades en un imprès. Els resultats de la incúria en l'un cas i en l'altre, àdhuc ocupant poc lloc material sobre el paper, fan desparentar tota l'obra. Com homenatge d'arribada al nou poeta copièm la seva poesia:

L'INSTANT PERDUT

*Dalt la muntanya, amb flameig de neguit,
el sol, purprenc, es colgava amb el dia.
En l'hora breu del crepuscle hi havia
com un braceig dins el buid infinit.*

*I quan sotjava en la buidat insondable
la llum ja pàl·lida del sol morent,
volgué trobar l'instant immesurable;*

*L'instant precís que destriès implacable
fosca i claror del firmament.*

*I la llargor del dia s'afermava,
pro sempre incerta, amb sa llum pan-
[tejant,
mentre a mos peus la plana s'esfumava
i, tremolenc, l'estel s'iniciava
com ull tot llum de parpelleig constant.*

*Per què sorgí la llum tremoladora
del primer astre dalt del cel perdut,
llavors, que amb suavitat inquietadora
l'instant cercat dins la breutat de l'hora
acomplia el miracle inconegut?*

*L'instant precís no fou copsat encara.
Fou de sobtar-lo el meu desig fervent,
i après del sol—per qui tot s'aclapara—
estel darrera estel el cel aclara
i llum darrera llum la terra encèn!*

*ITALIA, Poemes de Josep Aragay.
—Publicacions de «La Revista», vol. 2°.*

Quan fa pocs anys llegírem els primers articles de l'Aragay en una revista d'Art, ja ens va seduir un corrent de voluntat i aquell dir apassionat amb do de fer-se entendre que hi havia. Ara el jove pintor ens torna d'Itàlia. Hi feia un místic viatge de nuvieta amb la Il·lusió, dalerós de perfeccionament i noblement punyit d'un orgull a hores, que li vé d'haver sofert les amargors de la nostra Barcelona mordent i amagadissa. Amb tots aquests prestigis d'homenia, ressegua l'Itàlia, i el seu calor nuvieta i colrador, en contacte amb les ciutats formoses de natural i artistes, ha tingut efectes de divina fecunditat. Ens ha tornat poeta. Un factor nou que en diríem Voluntat o Daler en acció compareix en la nostra Poesia.

Quan l'Aragay ens canta les ciutats d'Itàlia ho fa en bona part amb elements ideològics, però nosaltres en rebem una sensació que endevinem molt substancial de cada una de les ciutats, i realíssima.

L'artista i l'home del daler són sempre presents en aquests i els altres poemes del llibre.

Donem una mostra de cada mena d'inspiració:

PERUGIA

*Quan de retorn de Roma venia per Assis
fent el camí del Tiber en mig d'un paradís
abans que l'Arno neixi camí de la Toscana,
mentre la terra es torna més gerda y més ufana
vegí dalt d'una coma Perugia per encis.
Si us dic ara que és bella no us en dic pas l'encis
Es ruda com la terra, plena de melangia,
pro amb el vestit de festa que no es treu mai
[l'Umbria
i el seu esguard solemne es mira el paradís
com si la terra tota fos beneïda aixís.
Perugia trista, obscura; Perugia de l'encis,
seguda com un déu a sobre d'una coma,
amb ulls envidriats esguarda cap a Roma;
el seu humor és negre, el seu neguit és gris,
com una taca obscura enmig d'un gran somris.
Perugia adolorida, oblida tes quimeres;
vols tornà a ser augusta tal com augusta eres?
Tomba't d'una vegada de cara al teu destí
si el teu esguard va a Roma, ton cor es flo-
rentí.*

I aquests fragments glatidors d'El Càstig:

*Jo cercava la calma i la quietud
i el repòs dins la pau fàcil i flonja,
com per sentir-me en dolça solitud
tot plè d'encant com una avara esponja
que mai ningú podria havè esprenut.*

*Sentir-me així plè de rosada i d'or;
veure el temps córrer com una au lleugera
dins el capvespre quan la tarda mor,
veure'l venir quan el matí l'espera,
creure que torna l'endemà amb el jorn
i que encara després serà en retorn.
Veure sempre amb el dia renovada,
com es renovà la llum al matí,
l'hora perduda de l'edat passada
sempre tant jove com ho era ahir*

*i veure-ho tot com es desfà i desfila
de mica en mica, com un desteixir.*

*Hauria volgut
esser feliç en el no-res que canta
dalt d'una branca mil cançons al vent,
sense cuidar-me de si allò que encanta
és cantat bella i originalment.
Esser feliç de veure la llum pura,
tot son esclat i tota formosura
dins la retina de mos ulls obscurs,
i veure com, en cloure les parpelles,
el cel tancava els seus tresors més purs
cloent dins meu els seus ramats d'estrelles
Veure el bé dins mon pit,
la llum dins els meus ulls,
la clara serenó en mon esperit...*

*però de dins el mal,
abans que Deu em mostri clar el bé,
va donar-me ja un càndid ideal
com si em donés un proveït vesper,
on brunzen les abelles
geloses, allà dins, de les estrelles.
O, antic i pompós somni de glòria,
que ara recordo de quan era infant,
cada dia més gran!*

Amics, os senyalem aquesta primavera amb un signe d'honor, perquè tot un home i un veritable poeta entra nibat de tantes llums i de tant de daler en el nostre jardí de Poesia.

LES HORES, de Mercè Vila.—Publicacions de «La Revista», vol. 26.

Veus aquí una poesia tota aspiració; hi ha un decantament a parlar amb Déu i amb les seves criatures incapaces de voluntat maligna: plantes i ocells, i a comparar estats d'ànima amb elles, com qui volgués guarir el dolor de l'humà transubstanciant-lo.

Copiem-ne aquesta bella mostra:

DAMUNT LA TANCA DEL JARDI

*Damunt la tanca del jardí
hi surt un arbre en ufania
que sap les hores del matí
i les obertes del migdia.*

*En la jornada veu passar,
pel caminal gris de polsina,
la joventut, amb rostre clar,
i la vellesa, que s'inclina.*

*Sobta sovint algun esguard
que cerca enllà d'aquella via,
en apropar-se el bell captard,
la seva esvelta galania.*

*Aquella pompa de verdor
que el vent remou, com una onada,
i esdevé pura serenor,
al cel dient cosa callada.*

*I quan el jorn se'n va a ponent,
és tremolós, en melangia;
ses fulles tornen d'or lluent,
—dolça besada, que fa el dia.—*

*Ignota vida, que al llindar
d'aquella via que t'atreia,
has vist la gent,—cor en la mà—
i el vianant, que amb tu es distreia.
I vas restant vora el camí,
per una tanca separada.
L'oreig del món mormola fi
la lleu paraula insospitada.*

*Mes tu faràs com si no sents
les veus sonores i amagades,
i, encara que pàl·lida esdevens,
ningú diria que a vegades*

*has semblat l'arbre en sè al ponent,
que s'estremí de melangia,
per la besada breu, llisquent,
de l'últim raig, que en ell moria!*

Oració, sobrehumans col·loquis, veus aquí la fase de l'aspiració. Per ella en camps eteris de puresa i de recolliment, cull aquest númen femení el lli finíssim del seu verb sospirador, voleiant, i hi teixeix aquesta poesia de la qual pot tenir-se per honorada la nostra lírica.

J. Ll.

CAL ESMENTAR

Que a Catalunya han tingut els francesos les més vives, generoses i eficients simpaties d'Espanya, tot el temps de la guerra.

I a desgrat de la comprensió catalana, podem veure per votacions com les del llibre *La littérature de guerre* de Jean Vic, que la bibliografia francesa des de l'agost de 1914 a l'agost de 1916 no ofereix ni una sola donada un

xic per damunt de les espanyolades de Blasco Ibáñez i de reciprocitat amb el sentit espiritual de Catalunya.

Del llibre *Matoum i Tèribar*, o història edificant i recreativa del ver i del fals poeta, drama de titelles escrit per Pierre Albert-Birot (edicions Sic, París) aquests versos preliminars que ens alleugereixen del pedantisme de molts constructors de Grans Teatres d'Art amb lletres grosses:

*Marionnette à la tête de bois,
Je crois en toi;
C'est sur ta scène sans fond
Que l'on joue les drames les plus
[profonds
Et c'est de ton petit théâtre
Que jeunesse va nous revenir.*

*O marionnette à la tête de bois
Gardiennne du feu sacré,
Eternelle ingénue;
Garde-toi des hommes flatteurs
Qui pourraient bien sans en avoir l'air
attenter à la pureté;
Pour l'art ne te laisse pas faire
Et rosse-les de ton bâton
Comme tu sais le faire.*

*Toi qui as amusé tant de petits enfants,
Toi qui sais de la vie tout ce que l'art
[doit en savoir,
Apprends donc le théâtre aux auteurs
[dramatiques*

*A coups de triques
Et ne ménage pas davantage
Tes bons conseils aux comédiens
Ils en ont grand besoin
Puisse-t-il bientôt en naître un
Qui sache être aussi beau comédien
Que toi, marionnette à la tête de bois.*

El record grave i fresc amb què Francis Jammes honora la memòria d'Alfred de Vigny en la poesia del llibre *La Vierge et les Sonnets*, que comença:

*Juste en face, je vois la maison que Vigny
habitait dans Orthes, et son rideau de lierre...*

El llibre *De mon ermot i del verger* d'Horaci poesies de Isidre Vilaró i Codina, en el qual advertim, (parlem de les traduccions, naturalment) una fidelitat que no anima la fulguració creadora del llenguatge.

Aquest número ha passat per la censura militar

LES ARTS PLÀSTIQUES

FRESCOS, DIBUIXOS I CERÀMICA de Josep Aragay.—*Vidres esmaltats de Francesc Quer.* (Galeria Puig, 3 a 20 maig.)

En Josep Aragay va començar de dibuixar a Can Galí. Allí seguia el mestre. Després, va marxar a Itàlia. A Itàlia va mirar de transformar son galinisme en italianisme. Hi ha hagut pintors que s'han separat del galinisme en contacte amb la realitat i en contacte amb els corrents moderns; l'Aragay va mirar de separar-se'n en percebre l'harmonia dels grans mestres del Renaixement italià. Fruits d'aquests darrers temps són els dibuixos que ara exposa. En ells encara s'hi veu de vegades l'emboirament carbonós de mants deixebles del Director actual dels «Bells Oficis», més a l'ensens la influència italiana. Fugint de l'obra concreta s'en va tot sovint l'Aragay a expressar passions humanes, i això és cosa que sobta puix estem avesats—no aviciats—d'ençà del moviment impressionista, a veure, si es vol, les mateixes passions però concretament, sense aquest intent de transcendència que és massa atrevit i es necessita un talent extraordinari per a reixir-ne.

Però es passions, les emocions, les misèries, les alegries, les dolors, tota la rècula de variabilitats que va prenent nostra ànima, està molt millor expressada en les obres de Degas, de Manet, de Toulouse-Lautrec que en aquests dibuixos més transcendentalistes que ara exposa l'Aragay. I no és que nosaltres no acceptem aquesta heroica empresa que es proposa l'Aragay realitzar: és que nosaltres coneixem les dificultats a què s'exposa; és que nosaltres temem d'ell (per més que an això com més va més procura no caure-hi) que es repeteixi massa. S'esforça extraordinàriament i a priori d'expressar els sentiments; per un sentiment donaria una forma, i, tal vegada, són en la forma els sentiments.

Més coses podríem dir de les seves obres, analitzant amb detenció els principals dibuixos, les dues pintures, les peces de ceràmica. Deixant de banda el color que en algunes peces és assolit amb molt d'encert hi ha tant en les obres d'art de forma concreta (en ell, literalment concreta) com en les obres declaradament decoratives, l'expressió d'una sola ideologia, la qual, comentada en parlar dels seus dibuixos, no és del cas comentar-la novament referint-nos a les peces de ceràmica.

Els vidres de Francesc Quer tenen una joiosa senzillesa.

PINTURES DE LLUIS MERCADÉ. (Galeria Laietanes, 3 a 16 maig.)

Es un cas insòlit aquí a Catalunya el del noi que té espera fent d'artista. Hi ha casos, és veritat, que no és precis tenir-ne; el talent vessa per tot arreu i ha de ser vist del públic; llavors ja no ho és prematura l'exposició d'un xicot tan dotat... Però generalment, exposa en públic per primera vegada el jove artista: ço que exposa no està bé; torna a exposar al cap d'un any: i ja està un xic millor; més bé l'altra vegada; i va avançant de mica en mica a la vista del públic... En Lluís Mercadé, un dels xicots d'aquesta terra que estant dotat d'una sensibilitat com n'hi ha poques, és també molt pobrement dotat d'aptitud per a l'ofici, ha tingut espera a presentar-se, i amb això, naturalment, hi han guanyat les seves obres.

Aquí el tenim, a les Laietanes, amb una ben pensada selecció—de la qual és precis de parlar-ne—composta de paisatges, de figures, d'una natura morta. Obres que en totes plegades s'evocuen les gestes heròiques dels grans impressionistes; obres que en totes plegades hi ha una sola i única sensibilitat.

El *Miramar*, amb la nena que àdhuc en la deformació de la careta ens evoca el gran Renoir; harmonia, harmonia, atesa a la fi malgrat les dificultats de la obra; calitat en les robes, calitat en les flors; bell bodegó.—*El balanç*, sense gens d'habilitat, amb aquells trossos bellíssims dels braços de la noia tot calitat, tot vida.—*L'abric negre*, d'una fuga, un ritme que no defalleix en tota l'obra.—*La nena del ventall* sota d'arbres; ombres i reflexos, esquitxos de sol; la rojor a les galtes; la joia suprema de l'adolescència.—*El Desnús i Flors* on de massa ó estudiar fins ni es resolen els valors de la cara.—La nota de tristor del viure alegre que va a ésser *Mocador groc*.—La solidesa parcial de la dona tot vestint-se.—Aquesta hieràtica i molçada xicoteta del *Turó Park*, amb els guants de pell *marron* tan ben tractats.—La lliçó de Renoir altra vegada en la figura n.º 7: en l'encert per blaus i roses.—La figura n.º 8, vinosa, estudiada, obra un xic desplassada.—La lliçó del gran Sisley, en el paisatge n.º 12; del gran Monet en les platges amb barques i cases números 14 i 15.—L'alegria de les muntanyes sense els violents contrastes dels primers (en ordre cronològic) impressionistes catalans en els seus paisatges, més definitius i resolts que les figures manifestadores de la inhabilitat que de tan accentuada fins a

cops perjudica al pintor Mercadé.— Però al fi tot es resum en aquest un saborós, atrevit i decisiu, posat d'esquena.

L'EXPOSICIO DE PINTURA ESPANYOLA A PARIS.

Mal organitzada exposició, segons reconeixia José Francés a *La Esfera*, on hi mancava molta de gent i n'hi sobrava molta d'altra. Responia (segons el crític) la selecció que es féu, al criteri, no del tot respectable, del senyor Bilbao. Apart de la sala Goya, l'altre creiem que ha estat molt deficient. Hi portaren mants pintors de nostra terra. Si ens haguéssim donat un xic de premsa, tal vegada Catalunya hauria pogut organitzar, responent a la memorable d'Art Francés a Barcelona, la seva pròpia, verament representativa exposició, a París. Exposició a la qual s'hi hauria pogut portar una tria de l'espanyol Regoyos i, extenent una mica més la comprensió, una tria d'els espanyols Beruete i de Guiard. Havem adaptat. Es de lloar un isoïament nacionalista català, mes justificat que en altra cosa potser en l'art plàstic, però no gosem vituperar el procedir d'aquells artistes que, no volent atendre això, van enviar ses obres a la Exposició Espanyola de París. Catalunya junt amb França són els dos països europeus que tenen actualment millors pintors. Però en la nostra terra ningú compra. Aquí hi ha rics molt pobres... d'esperit.

CAL ESMENTAR:

El pretenció nou quiosc de Canaletes.

—Les escultures monstruoses, representant monstres marins, amb què En Josep Homs ha exornat la piscina de la font tot ella gràcia, traslladada a l'Exposició de Barcelona.

—Les bases del concurs d'avantprojectes per a la Colonia-Bosc de la Conreria, reflex de les idees amb arder exposades per Joaquim Folch i Torres en els bons temps de la *Pàgina Artística de la Veu*, que tant-de-bo haguessin influït en força de gent, i donessin bons fruits. (*La Veu de Catalunya*, 23 d'abril, ed. del vespre.)

—La malíssima presentació tipogràfica del llibre de l'eminent Ruyra *Fulles ventisses*, editat per *Marinada*

imprès per Llorenç Castelló, de Palamós.

—Mants fascicles de propaganda industrial, tirats amb una cura extraordinària, concebuts amb complet coneixement de la distinció i modernitat d'una indústria per a gent de diners i amb destí a la Exposició d'Automòbils que darrerament s'ha celebrat—per Oliva de Vilanova.

—La commemoració del primer centenari del naixement de Quadrado

(nat a Ciutadella, 14 de juny de 1819) per la *Sociedad Española de Excursiones*.

—La publicació del nou llibre del pintor i crític d'art Jacques-Emile Blanche: *De David à Degas*, amb pre-faci de Marcel Proust (Emile Paul, éd., Paris, 3'50 fr.).

—Els estudis sobre els primitius neerlandesos al Museu del Louvre (per Louis Demonts), sobre els començos de l'escultura romànica (per A. Kingsley Porter), al quadern de la

Gazette des Beaux-Arts corresponent al primer trimestre de 1919.

—La «Lletra oberta a En J. F. R.» per Josep Llorens i Artigas. (*La Veu de Catalunya*, 8 març—ed. del vespre—i 9 maig—ed. del matí.)

—L'omissió, per errada de caixa, de *Les Arts i els Artistes* en demanar el concurs d'entitats barcelonines que poden defensar Sant Pere Màrtir (*La Revista*, 1 maig.)

J. F. R.

LES REVISTES

FRANCESC FONTFREDA

El seu optimisme és en bona part la causa que hagi desaparegut encara jove d'entre nosaltres aquest amic. Malalt de temps, no parà esment com calia a la seva dolència per esmerçar tot el seu pensament i activitat a les coses de l'esperit.

Començà molt jove a treballar com a periodista a Olot, la seva terra nadiua, col·laborant i entrant a formar part de la redacció del periòdic de la mateixa localitat «*El Deber*», escrit en castellà, essent un dels que més influï per a que fos escrit en català.

Separat d'aquest periòdic a causa d'haver pres un caient polític no conforme al seu sentit purità, emprengué la direcció, al cap de poc, de la revista també d'Olot «*Vida Olotina*», ben coneguda a Catalunya com a model de revistes de petita localitat.

Ara havia començat tot just la publicació d'unes «*Fulles populars*» tractant sols d'assumptes socials per als quals sentia un fort interès i havia ja emprès treballs seriosos en aquest sentit, per al com pensava influir en allò que pogués per ajudar al millorament cultural de la classe obrera.

Estava escrivint quant l'ha sorprès la mort, uns treballs sobre previsió obrera, relacionat amb el seu treball de oficina.

De temperament agressiu: savia, però, guardar l'amistat d'aquells a qui agrada; excel·lent amic i fidel company i sobretot, repetim, un gran optimista.

ELS PATRONS

A l'*Action Française économique*, George Valois ha escrit:

«En la nova economia, i sobretot en el període de transformació en què som, els patrons tenen un rol de primer ordre per executar. Es sobre els

patrons que pesa la llorda responsabilitat d'inventar i de realitzar les transformacions necessàries de l'utilatge de la civilització i dels mètodes de treball. Ens deuen el reeiximent en llurs empreses. Els socialistes que es proposen de suprimir el patronat són uns ases. El nostre interès és d'organitzar una judiciosa i enèrgica explotació dels patrons, és a dir d'obligar-los a no contentar-se de les situacions adquirides; el nostre interès és de donar un valor, per al bé comú, a totes les facultats dels patrons. Per exemple, hi ha els patrons que s'acontenten de la quantitat d'afers que feien abans i que fan ara i que, faltats d'ambient, declaren que els beneficis que realitzen els basten.

Són perosos que no fan del tot el nostre afer. Per doblar la producció nacional francesa, calen patrons que vulguin doblar llur pròpia producció, i per tant, doblar, triplicar si hom pot, llur quantitat d'afers: si doblen llurs beneficis, millor que millor. Ens calen homes que no s'hagin satisfet del que tenen.

Els patrons no són ni burgesos ni capitalistes. Els burgesos són els rentistes, els patrons retirats; els capitalistes són aquells que viuen de llurs capitals col·locats. Els patrons són treballadors, productors; són homes que, per virtut de llurs qualitats en l'organització del treball, en la distribució de les feines, en la repartició dels productes, són posats al cap del servei de la producció, fins a cert punt per una delegació tàcita de la col·lectivitat; són homes que, per posició, per interès personal, per tal com són o es consideren propietaris o beneficiaris de llurs empreses, utilitzen els esforços humans fins on és possible, el temps de treball, les primeres matèries i els productes que elaboren. Són els patrons que, gràcies al fet que són interessats per llurs beneficis, ens donen el sistema de producció menys costós i el sistema de repartició més econòmic i més segur.

Suprimiu, els patrons, la producció baixa, augmenta el preu i la repar-

ció és mala. Cal conservar el patró costa molt menys car que tota mena d'estalització, de nacionalització o de socialització. Però cal obligar el patró a rendir el màxim d'esforços i que hi trobi el seu plaer.

El vici essencial de la nacionalització o de la socialització és de suprimir l'interès per a la bona i ràpida execució de les feines. En canvi el patró, cercant el seu benefici, realitza una economia considerable per a la producció general i no malgasta cap dels béns materials dels quals està encarregat.

En canvi, substituiu el patró per un delegat del treball o per un funcionari de l'Estat i veureu el cost de producció elevar-se ràpidament. El delegat del treball, el buròcrata de l'Estat, costarien dues o tres vegades més, ens servirien dues o tres vegades menys depressa, i deixarien perdre dues o tres vegades més de temps i de materials. ¿Per què? Perquè no hi ha interès personal. Amb el sou assegurat, no tement la bancarrota i no havent de beneficiar, és desinteressat dels preus i no cura de les despeses de transports ni de les necessitats locals.

Un altre vici de la producció nacionalitzada o socialitzada és la impossibilitat de determinar els límits de la competència. En canvi un patró incapaç és eliminat o s'elimina pel seu propi compte. En resum: el més mediocre règim patronal presenta una gran superioritat sobre el millor règim de nacionalització o de socialització. Els patrons són els millors delegats del treball.

Cal però organitzar una acció contra tres tendències patronals, o contra tres tipus de patrons: el que accepta els canvis econòmics admetent tot simplement una reducció de beneficis; el que manté els beneficis disminuint la remuneració de la mà d'obra; el que augmenta els preus de venda per compensar l'augment de la mà d'obra. Aquests tres tipus de patró han de cercar altres solucions o desaparèixer.

La millor solució és l'establiment del sindicalisme: del costat dels obrers, per les reivindicacions sindicals; del

costat del patró, per una disciplina que permetrà d'imposar idèntiques transformacions en una indústria.

No havem de demanar als patrons ni sacrificis ni concessions: només transformació de la nostra economia i activitat tècnica.»

FIUME, LA SOCIETAT DE LES NACIONS I EL DOGMA DE LA SOBIRANIA.

No són únicament els nacionalistes francesos els que combaten el kantisme de Wilson; així hom llegeix a *Il Corriere della Sera* (6 maig).

«La Lliga o societat de les nacions és un ideal doctrinari, escrit en els projectes de pau perpètua de Kant o de l'abat de Saint Pierre i avui renovat pel President dels EE. UU., però repugna a les raons històriques per les quals els estats se formen, creixen o decauen. Per diverses raons França i Itàlia no aprecien la garantia oferta contra futures possibles agressions germàniques o esclaves d'una Lliga privada d'exèrcit i desprovista de medis pecuniaris aptes per a fer observar els seus veredictes contra els socis recalcitrants. Contra Wilson que proclama en el seu manifest als italians la virtut pacificadora de la futura Lliga, els italians es reclamen de les paraules escrites per Alexander Hamilton en el quinzè assaig del *Federalist* que fou sense dubte el text clàssic adoptat, a imitació del que hom fa d'ençà d'un segle en els ateneus d'ultra Atlàntic, pel professor Wilson en explicar amb les paraules mateixes dels seus creadors als estudiants de l'Universitat de Princeton el significat i raó profunda de la constitució americana.

Contra les concepcions tedescues de Wilson nosaltres oposem el principi insuprimitable de la nacionalitat, que imposa sigui donada la sobirania política de Fiume a la mare Itàlia; a Wilson que tem la sofocació econòmica de la Iugo-Eslàvia privat del seu més gran port sobre el mar, Itàlia respon que està disposada a crear a Fiume un orgue de govern internacional, vera anticipació dels futurs Estats Units del món. Contra Wilson apel·lem el testimoni de tota la doctrina política nord-americana, a Hamilton, i diem: cap lliga, cap societat de nacions no podrà mai sanar del cos de la pàtria la ferida oberta en amputar-la d'una ciutat; cap societat internacional no podrà mai impedir el treball de desnacionalització que l'estat sobirà

estranger operará al sí de la nostra filla dilectíssima, ni no podrà mai impedir guerres futures per la defensa de la ciutat nostra invocant ajut. Però nosaltres, que som els tutors de les generacions esdevenidores i que no volem preparar una herència de sang, ens oposem ara a què, sota l'ègida de una teoritzada Societat de les Nacions una ciutat italiana caigui sota el jou polític estranger. Volem que aquesta sigui espiritualment conservada per nosaltres; hi volem mantenir els béns imponderables que hom nomena llengua, tradicions, departament polític, bandera. Però no cloem els ulls davant les exigències dels estats de l'interior i estem disposats a discutir la creació de zones franques en el port de Fiume per totes les nacions de l'interior. Obrant així creiem treballar per la vera constitució dels futurs Estats Units del món.»

UNA PAU MASSA DOLÇA PEL QUE TE DE DURA.

Jacques Bainville ha fet aquestes consideracions:

«El tractat de pau és sota els nostres ulls. Es una obra de la qual n'havem seguit el penós infantament. Porta el senyal de les dificultats i de les contradiccions al mig de les quals és nada.

Aquesta pau no és feta d'un rajolí pur. Realitza un compromís entre el programa primitiu dels aliats, el de les restitucions, de les separacions i de les garanties i el programa wilsonià. D'aquí la seva feblesa. D'aquí les ombres, d'aquí les boires. Per arribar a l'avinença de idees tan diferents, per acabar en un mot, ha calgut de sacrificar alguna cosa. Ha sacrificat l'esdevenidor.

Dura pel vençut en alguns punts, aquesta pau li és indulgent en altres. ¿On és la hipoteca, p. ex., que ens garantitza que els pagaments es faran i es faran bé? Alemanya considera aquesta pau una pau d'odi. Però l'acceptarà perquè sap que els medis de coerció de què disposen els aliats s'afebliran anys a venir. D'aquí el vici profund del tractat. Com més rigorós fos aquest, més riquesa de sancions li calien. Les mesures que hom ha pres són insuficients i mal calculades.

La prova la tenim en què Anglaterra i els Estats Units han consentit a prometre'ns una garantia que equival

a una aliança; és que han comprès el que mancava a llur obra. No és a l'altra banda dels mars on calia cercar garanties, sino sobre el sol i la constitució alemanyes.

La característica del tractat actual és que deixa a França davant per davant d'una Alemanya de la qual n'exigim un llord tribut i que conserva tot allò que permet a un poble de substreure's del jou que l'oprimeix i d'obtenir la seva desllirança. Alemanya resta un gran estat que, amb una mica de paciència, veurem com cessada l'ocupació estrangera i esdevingut el Rin lliure, esguardarà entorn seu per a veure si li ha arribat l'hora de la independència.

D'aquí a quinze anys la frontera franco-alemanya serà el que era en 1815: una frontera dibuixada contra França i que com en 1870 permetrà als alemanys d'envairnos *sense passar per Bèlgica*.

Cal pensar que en quinze anys 70 milions d'alemanys estaran animats del violent desig de no pagar més a 40 milions de francesos molts mils anualment.

El tractat de 1919 és insuficient. Però cal prevenir-se contra la revolta dels esclaus, contra un moviment nacional de Spartacus. No és de gaire seny el deixar a un poble gran pel nombre, conegut pel seu esperit bel·licós, un raig d'esperança a través de la seva desesperació.»—FRANCESC FONTFREDA.

CAL ESMENTAR

Els escrits del setmanari nacionalista *Vida Nova*, de Pineda, honorant la memoria de Narcís Verdager i Callís amb motiu del primer aniversari de la seva mort, que han deixat passar en silenci molts de nacionalistes obligats a recordar-lo.

Diu *Vida Nova*:

«En l'anyada transcorreguda, en quants i quants moments havem hagut de retreure En Verdager! En uns ens ha valgut el mestratge espiritual que d'ell havíem rebut. Que en el mateix volem perdurar per a produir-nos bons i justos. En altres ocasions, quan havem experimentat una fallida de l'esperit que ens ha fet plorar, en ocasions en què no veiem desinterès patriòtic enlloc i solament una disciplina que vol desvirtuar el manament patròtic, llavors és l'ombra d'En Verdager qui trei dels nostres cors de romàntics les acrituds que anaven a

eixir dels llavis i ens fa mormolar el penediment sereníssim d'una hora massa humana que havem viscut.

«Catalunya i sempre Catalunya. I veieu, amics, com s'acompleixen i s'agermanen el record i el tribut als patriotes amb el fet de la Pàtria viva. Quan als camps hi floreixen els ametllers i la ginesta clapa amb lluïssor-aurífics els negres espadats de les muntanyes, compleix un any del traspàs d'aquest enamorat de la nostra terra que fou En Verdaguer. Sentim tota la inefable cobejança de què a Catalunya perduri sota el seu cel a través dels anys una gratitud i bon record als seus precursors, als que com En Verdaguer hagin contribuït a crear una consciència col·lectiva que tard o d'hora imposarà el seu voler.»

Els articles de Pierre Hamp a *Le Progrès Civique* (números 1 i 2).

—El n.º 4641 de *The Athenæum*, on és feta una resençió de l'*Almanac de la Revista*. La mateixa correspondència havem tret de altres revistes similars de l'estranger. Desgraciadament, no havem obtingut igual cortesia dels col·legues espanyols: no complavia al fatalisme ràdic de la nació veïna ni afalagava l'esnobisme bolxevista dels redactors inconscients de nombre de publicacions d'ultra Ebre.

—La vergonyosa misèria dels patitzadors de les noves tendències literàries (vid. *Grecia*, de Sevilla) o de l'àgil deportar dels pornògrafs parisiencs (vid. els exteriors dels quioscs de les rambles). ¿Qui orientarà bellament la censura? ¿Fins a quan el cretinisme tindrà dret d'impremta?

El n.º 109, d'*Alt Empordà*, periòdic nacionalista de Figueres. En aquest número extraordinari, hi han col·laborat els senyors: Santiago Masó, Joan Estelrich, Lluís Valeri, V. Solé de Sojo, J. M.ª de Sagarra, Joaquim Ruyra, F. S. Riu i Dalmau, Carles Riba, Joan Puntí, A. Plana, J. Millàs-Rauzell, N. Masó i Valentí, A. Martí i Monteys, Guerau de Liost, J. M. López-Picó, Ventura Gassol, Ramon de Curell, Guillem Colom, Josep Carner, J. Capdevila i Rovira, L. Bertran i Pijoan, Pere Benavent, Joan Arús, Joan Llongueres, F. Lliurat, E. Vallès, F. Pujol, Francesc Pujols, Lluís Millet, Josep Pla, E. Isern i Dalmau i F. Culi i Verdaguer. Tot el bell interès d'aquest número roman assenyalat amb la lectura dels noms que omplen son índex.

—*Juventut*, publicació de les joventuts catòliques de Sabadell.

—*El Dia*, quotidià nacionalista de Terrassa, de nobilíssima orientació.

Sic (37, 38 i 39), número dedicat a la memòria de Guillaume Apollinaire i que, ultra la col·laboració habitual en la qual cal considerar-hi la d'En J. Pérez-Jorba, hom hi nota la dels senyors J. M. Junoy i J. V. Foix, els treballs dels quals apareixen en català en la dita publicació acompanyats de llur traducció francesa.

Un article signat Henry Cochin a la *Revue des Deux Mondes* (15 març) sobre la manera de llegir Petrarca.

—La secció crítica de la *Revue de*

Paris a càrrec del senyor M. F. Vandérem i dedicada en el n.º de 15 març d'aquesta publicació als darrers llibres de Julien Beuda (al qual el senyor Vandérem dubta de prendre del tot seriosament), de Romain Rolland i de Georges Duamel.

—El n.º 1 de *Littérature*, redactada per tres avantguardistes assenyalats i en la qual hi col·laboren els senyors Paul Valéry, L.-P. Fargue i André Gide. Aquest darrer escriu:

«Escriu per què un adolescent, més tard, semblant al que jo fui a setze anys, però més lliure, més ardit, més complet, trobí aquí respostes a la seva interrogació palpitant. ¿Quina serà la seva pregunta?»

Jo no mantinc gran contacte amb l'època i els jocs dels meus contemporanis mai no m'han divertit del tot. M'inclino més enllà del present. Passo *ultra*. Pressento un temps en el qual hom no comprendrà gairebé gens ço que avui ens sembla vital.

¿De quina manera el futurisme semblarà vell des que la convenció d'ahir serà rompuda! Jo imagino noves harmonies. Un art dels mots, més subtil i més franc; sense retòrica; i que no cerqui de provar res.

¿Qui deslliurarà el nostre esperit de les llordes cadenes de la lògica? La meua emoció més sincera, bell punt l'expressió, està falsejada.»

L'esperit combatiu de la majoria de publicacions periòdiques italianes les quals alien llur partidisme polític, literari o filosòfic al nacionalisme més feroç i gosem dir germànic. Sota capes diverses, l'italianisme palpita en totes les activitats espirituals de la península que voldriem en germanor estreta amb la nostra.

NARCIS MASÓ I VALENTÍ

Cançons Jovençanes

Preu: 3 Pessetes

SEGONA EDICIÓ DE

VENUS I ADONIS

de W. SHAKESPEARE

Traducció de M. Morera i Galicia

Prefaci de Josep Carner

XAVIER NOGUÉS

LA CATALUNYA : PINTORESCA :

Es publica en 5 fascicles de 10 gravats
cada un amb text de FRANCESC PUJOLS
i Pròleg de JOAN SACS

TRINITAT CATASÚS

Poemes del Temps

Preu: Ptes. 3

JOIERIA, ARGENTERIA
I ESMALTS D'ART

DE

RAMON SUNYER

Corts Catalanes, 613.-BARCELONA

LLIBRERIA GENERAL DELS

SALVAT PAPASSEIT

Corts Catalanes, 613. - Telèfon 4902

Publicacions de LA REVISTA i *l'Institut d'Estudis Catalans*. — Premsa d'Art d'avantguarda. — Dipòsit general de la biblioteca «Editorial Minerva». — Administració de llibres i revistes de la jova producció catalana. — Informació literària.

Bibliografia. — Sotscipcions.

Joaquim Horta

Impressor

Telefon 326, S. P.

Girona, 11 - Barcelona

Publicacions de LA REVISTA

Administració: Corts Catalanes, 613, baixos - Barcelona

A PUNT DE SORTIR

AMIEL, de Salvador Albert.

POESIES, de Miquel Fortesa.

PRIMER LLIBRE D'ESTANCES, de Carles Riba.

DIALEGS DELS DEUS, de Llusia de Samotasa. Trad. directa de J. Farran i Mayoral.

EN PREPARACIO

POESIES, LES NOVES VALORS DE LA POESIA CATALANA

PROSES, FRAGMENTS i TRADUCCIONS, de Joaquim Folguera.

BIBLIOTECA DE LIRICS MUNDIALS: SONETS I ODES, de John Keats.

Traducció de Marià Manent

BIBLIOTECA D'ESCRITS POLÍTICS: LA PRIMERA VICTORA DEL CATALANISME, de Narcís Verdager i Callís